

Naisten rintama ry:n asiantuntijalausunto asiaan HE 189/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Naisten rintama ry kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto lakiesityksestä sukupuolen vahvistamisesta.

Naisten rintama ry on suomalainen, vuonna 2021 perustettu naisjärjestö. Toimimme naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman edistämiseksi ja osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun naisia ja tyttöjä koskettavista aiheista. Olemme joukko tavallisia naisia, ja järjestöön kuuluu niin heteroita kuin seksuaalivähemmistöjen edustajia. Perusperiaatteenamme on ideologinen ja puoluepoliittinen riippumattomuus.

Kannatamme transseksuaalin sukupuolen vahvistamista koskevan lain uudistamista siten, että transsukupuolisten lisääntymiskyvyttömyysvaatimus poistetaan laista. Emme kuitenkaan kannata sukupuolen itsemäärittelyä, vaan sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän vuonna 2015 esittämää translain uudistuksen mallia, jossa nykyisestä laista poistetaan lisääntymiskyvyttömyysvaatimus¹.

Sukupuolivaikutusten arviointi (suvaus)

Lakiesityksessä on sivulla 82 esitelty lausuntopalautteessa esiin nousseita teemoja ja korjausehdotuksia, mutta sukupuolivaikutusten arvioinnista ei ole mainintaa, vaikka useat lausunnonantajat ovat huomauttaneet sen puutteesta. Naisten rintama ry on myös erikseen käynyt sosiaali- ja terveysministeriön lainvalmistelutyöryhmän kanssa kirjeenvaihtoa asiasta jo elokuussa 2021²³. STM:n lakimies vastasi syyskuussa 2021, että lausuntokierroksen alkaessa uudistuksen vaikutukset sukupuoleen ovat arvioituna.

¹ Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:23
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74461/URN_ISBN_978-952-00-3584-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

² <https://www.naistenrintama.fi/tiedotteet-ja-kannanotot/tiedote-naisten-rintama-ryn-kannanottopyynto-stmlle-translain-uudistukseen-liittyen-ja-saamamme-vastaus/>

³ <https://www.naistenrintama.fi/tiedotteet-ja-kannanotot/tiedote-naisten-rintama-ryn-tarkentava-kannanottopyynto-stmlle-translain-uudistukseen-liittyen/>

Lakiesityksessä vaikutuksia on arvioitu vain sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta. Sivulla 65, otsikon ”Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen” alla on mainittu niin ikään vaikutukset sukupuolivähemmistöihin, minkä lisäksi siinä on lyhyt referointi tasa-arvovaltuutetun lausunnosta. Naisten rintama ry:n näkemys on, että se ei ole riittävä kirjaus sukupuolivaikutusten arvioinniksi, sillä vaikutukset voisivat olla paljon laajemmat.

Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilla sanotaan: ”lainsäädännön vaikutukset sukupuolten kannalta tulisi arvioida etukäteen aina, kun toiminnalla on vaikutuksia eri ihmisryhmiin”⁴. Ministeriön Tasa-arvoyksikkö on jo pitkään kouluttanut ministeriöitä sukupuolivaikutusten arvioinnissa⁵. Ministeriöllä on siis sekä velvoite että asiantuntemusta ja suvauksen tekemiseen.

Lakiesityksessä sukupuolen itsemäärittely mahdollistetaan kaikille täysi-ikäisille suomalaisille, mikä muuttaa sekä lain kohderyhmää että sukupuolen ja myös sukupuoliryhmien ”nainen” ja ”mies” merkitystä. Mies voisi olla juridisesti nainen omalla ilmoituksellaan ilman fysiologisia ja sosiaalisia ehtoja, vaikka hänen biologinen sukupuolensa ja siten myös ulkoinen olemuksensa säilyisivät täysin miehelle tyypillisinä. Valtion näkökulmasta hänen oikeutensa ja velvollisuutensa kuitenkin muuttuisivat. Hän mm. vapautuisi asevelvollisuudesta, mutta saisi oikeuden naisten kiintiöihin poliittisesti valituissa päätöselimissä ja saisi oikeuden asettua ehdolle naisille jaettuihin tunnustuksiin ja palkintosarjoihin.

Olemme myös huolissamme lakimuutoksen välillisistä vaikutuksista sosiaalisiin käytäntöihin, joihin laki ei suoraan ota kantaa. Esimerkiksi nais erityisten tilojen kuten pukuhuoneiden käyttöä ei säädellä lailla. Vakiintuneen käytännön mukaan tiloja käyttävät kuitenkin miehet ja naiset biologisen sukupuolen mukaan. Poikkeuksena tästä ovat transsukupuoliset, jotka ovat saaneet sukupuolidysforiadiagnoosin ja sen myötä oikeuden muuttaa juridinen sukupuolimerkintänsä. Esimerkiksi Islannissa juridisen sukupuolen itsemäärittely on johtanut uimahalleissa käytäntöön, jonka mukaan biologisesti miehen oletetaan olevan transnainen, jos hän on naisten suihkutiloissa, eikä asiaa voi kyseenalaistaa.⁶ Sukupuolen mukaan eriytettyjen tilojen käyttöoikeus tulisi laissa erikseen turvata. Tasa-arvovaltuutetun mukaan niitä koskevat yhteydenotot ovat olleet kasvussa⁷.

Naisten rintama ry:n näkemys on, että sukupuoli on ensisijaisesti henkilön biologinen ominaisuus. Ihmislajin kahdella biologisella sukupuolella on perustavanlaatuisia eroja. Naiset ja miehet muodostavat omat, globaalisti tunnistettavat väestöryhmänsä, joilla on erilaiset toimintamahdollisuudet ja resurssit. Naisten sorto ja syrjintä kytkeytyy kaikkialla maailmassa heidän biologiseen sukupuoleensa (esimerkiksi aborttikielto). Suomessa sukupuolen mukainen jakautuminen yhteiskunnan eri alueilla on erityisen voimakasta. Näillä eroilla on tilastollista merkittävyyttä, ja sukupuolen mukaan jaetun tilastotiedon kerääminen onkin elintärkeää sukupuolten tasa-arvon seuraamisen kannalta. Sukupuolen itsemäärittely tekee tilastoinnista epäluotettavaa.

⁴ <https://stm.fi/valtavirtaistaminen>

⁵ <https://stm.fi/tto>

⁶ https://reykjavik.is/sites/default/files/ymis_skjol/skjol_utgefird_efni/trans_folk_kyngreind_rymi_vefur.pdf

⁷ Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kertomus/Documents/K_1+2022.pdf

Sukupuolten väliset erot tulevat esiin esim. rikoksissa, joissa väkivalta- ja seksuaalirikollisuus on miehille tyypillistä ja naisten osuus tekijöistä on erittäin vähäistä⁸. Juridisen sukupuolen muuttaminen itseilmoituksella vaikuttaa muun muassa näihin tilastoihin. Tilastojen vääristymisestä on viitteitä muualta maailmasta. Sen jälkeen, kun Norjassa hyväksyttiin sukupuolen itsemäärittely, naisten tekemiksi on kirjattu seksuaalirikoksia ennätysmäärä⁹. Lain voimaan tultua rikokset on kirjattu sen sukupuolen mukaan, jonka henkilö on ilmoittanut.

Lain mahdolliset väärinkäytökset

Nostamme lausunnossamme esiin mahdollisia lain väärinkäytöksiä seuraavissa kohdissa:

Lakiehdotus 1 Laki sukupuolen vahvistamisesta, Lakiehdotus 12 Laki vankeuslain muuttamisesta ja lakiehdotus 13 laki tutkintavankeuslain muuttamisesta.

Lakiehdotus 1 Laki sukupuolen vahvistamisesta

Naisten rintama ry:n kanta on, että lisääntymiskyvyttömyysvaatimus tulee poistaa laista. Oikeus vahvistaa juridinen sukupuoli täytyy kuitenkin jatkossakin säilyttää vain sukupuolidysforiadiagnoosin saaneilla transsukupuolisilla. Lakiesityksessä kuvattua menettelyä juridisen sukupuolen muuttamisesta voidaan esitetyssä muodossa käyttää väärin. Digi- ja väestötietovirasto ei hallituksen esityksen mukaan voi hylätä hakemusta, mikäli ehdot (kirjallinen hakemus, täysi-ikäisyys, kytkös Suomeen) täyttyvät. Henkilökohtaiseen kokemukseen perustuvaa selvitystä sukupuolesta ei voida luotettavasti todistaa oikeaksi tai vääräksi. Henkilötunnuksen vaihtamista voisi hyödyntää esimerkiksi petosten tekemiseen.

Lääketieteellisellä diagnosointiprosessilla ja -kriteereillä voidaan estää väärinkäytöksiä, sillä lääketieteellinen prosessi perustuu henkilökohtaiseen hoitosuhteeseen ja ulkopuoliseen arviointiin. Suomea lainsäädännöllisesti velvoittava Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien (EIT) on linjannut, että Suomen translakiin kirjattu lisääntymiskyvyttömyysvaatimus tulee poistaa. EIT:n oikeuskäytäntö¹⁰ ei kiellä lääketieteellisen selvityksen tai sukupuolidysforiadiagnoosin vaatimista juridisen sukupuolimerkinnän muuttamiseksi. Lainvalmistelussa mainittu "Yogyakartan periaatteet" -asiakirja¹¹, joka ei ole Suomea velvoittava sopimus vaan suositus, on sittemmin herättänyt kritiikkiä mm. siksi, että sen valmistelussa ei ole huomioitu sopimuksen toimeenpanon vaikutusta tyttöihin ja naisiin.

⁸ <https://rikoksentorjunta.fi/seksuaalirikokset>

⁹ <https://www.whrc.no/antallet-kvinner-anmeldt-for-voldtekt-mer-enn-tre-doblet-i-aret-etter-selvidentifisering-av-kjonn/>

¹⁰ Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) päätös A.P., Garçon ja Nicot v. Ranska (2017)

¹¹ Yogyakartan periaatteet <https://sex-matters.org/posts/updates/yogyakarta-principles/>

Naisten rintama ry:n korjaus ehdotukset

Laki sukupuolen vahvistamisesta 1 § sukupuolen vahvistamisen edellytykset: ”Henkilö vahvistetaan kuuluvaksi toiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vahvistettavaan sukupuoleen.”

2 § Hakemus ja sen käsittely: Lainkohta muokataan siten, että siinä huomioidaan edellisessä kohdassa esitetty edellytys juridisesta sukupuolen vahvistamisesta.

3 § Sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutukset: ”Tämän lain mukaisesti vahvistettua sukupuolta on pidettävä henkilön sukupuolena sovellettaessa muuta lainsäädäntöä, ellei toisin säädetä.”

Lakiehdotukset 3, 5, 6, ja 11

Lakiehdotuksissa 3, 5 ja 11 käsite ”nainen” on korvattu käsitteillä ”raskaana oleva”, ”imettävä” ja ”ihminen” (lauseyhteydessä ”ihmisen elimistöön kiinnittynyttä elävää alkiota”). Käsitteen ”nainen” poistaminen lainsäädännöstä, joka koskee keskeisesti naisten biologista todellisuutta, on naisia epäinhimillistävää. Sukupuolineutraalin kielen dehumanisoivasta vaikutuksesta ovat esittäneet huolensa myös naistentautien ja synnytysten asiantuntijat.¹² Biologisesti naisia koskevissa lainkohdissa tulee käyttää käsitettä ”nainen”, minkä lisäksi lakiin tulee lisätä muotoilu, joka huomioi sukupuolivähemmistöt.

Laissa raskauden keskeyttämisestä (lakiehdotus 6) on huomioitu sekä naiset että sukupuolivähemmistöt lisäämällä lakiin 14 a §: ”Mitä tässä laissa säädetään naisesta, sovelletaan raskaana olevaan henkilöön sukupuolen vahvistamisesta riippumatta.” Esitämme, että lakiehdotuksen 6 mukaista mallia noudatettaisiin myös lakiehdotuksissa 3, 5 ja 11. Tämän lisäyksen myötä hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset, joissa sana ”nainen” poistetaan, voitaisiin hylätä tarpeettomina.

Naisten rintama ry:n korjaus ehdotukset

”Mitä tässä laissa säädetään naisesta, sovelletaan raskaana olevaan henkilöön/imettävään henkilöön/raskaana olevaan tai synnyttäneeseen henkilöön sukupuolen vahvistamisesta riippumatta.”

¹² Karleen d. Gribble ym. Effective Communication About Pregnancy, Birth, Lactation, Breastfeeding and Newborn Care: The Importance of Sexed Language. Front. Glob. Womens Health, 07 February 2022 Sec. Maternal Health.
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fgwh.2022.818856/full>

Lakiehdotus 12 Laki vankeuslain muuttamisesta ja lakiehdotus 13 laki tutkintavankeuslain muuttamisesta

Kansainvälisissä, Suomea sitovissa naisvankeja koskevista suosituksissa¹³¹⁴¹⁵ esitetään vankien sijoittelun ratkaisuksi nais- ja miesvankien erillään asuttamista. Suosituksissa pyydetään kiinnittämään huomiota naisvankien erityistarpeisiin. Suomalaisista naisvangeista 25 % on kokenut lapsuudessaan fyysistä väkivaltaa ja 32 % on ollut alle 16-vuotiaana seksuaalikontaktissa aikuisen kanssa.¹⁶ Naisvangeista 70 % on joutunut kumppanin fyysisesti pahoinpitelemäksi.¹⁷ Kansainvälisessä naisvankitutkimuksessa on kritisoitu pienten naisosastojen perustamista miesvankiloihin, sillä naisvankien taustat ja erityistarpeet ovat ratkaisevasti erilaisia kuin miesten ja sekavankiloissa on havaittu runsaasti naisiin kohdistuvia häiriötekijöitä.¹⁸

Rikosseuraamuslaitoksessa on käytössä ohje¹⁹ sukupuolen korjausprosessin läpikäyneen ja korjausprosessissa olevan henkilön sijoittamisesta. Olemassa oleva ohjeistus koskee vankeja, jotka ovat hakeutuneet sukupuolen korjausprosessiin sukupuoli-identiteetin tutkimukseen erikoistuneeseen yksikköön. Ohjeistusta tehdessä ei ole ollut tarvetta säädellä sitä, miten toimittaisiin tilanteissa, joissa vanki olisi pelkästään muuttanut juridisen sukupuolensa.

¹³ The Bangkok rules. United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Noncustodial Measures for Women Offenders with their Commentary. United Nations Office on Drugs and Crime 2011.

https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Bangkok_Rules_ENG_22032015.pdf

¹⁴ Ministerikomitean suositus Rec (2006) jäsenvaltioille Euroopan vankilasäännöistä. Euroopan neuvoston ministerikomitea.

Rikosseuraamuslaitos 2006. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/saannokset-osanliitteet/23cFvdKD/Revised_European_Prison_Rules_Finnish.pdf

¹⁵ Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt. Nelson Mandela -säännöt. Rikosseuraamuslaitos 2017.

https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/MZQ5slnI7/Vankeinhoidon_va776himma776issa776a776nno776t_low.pdf

¹⁶ Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Matti Joukamaa ja työryhmä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 1/2010.

https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/6AqMACEr8/RISE_1_2010_Rikosseuraamusasiakkaiden_terveys_tyokyky_ja_hoidontarve.pdf

¹⁷ Tammi-Moilanen Kaisa. Naisvankiselvitys. Selvitys naisvankien olosuhteista, toiminnoista ja turvallisuudesta.

Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 4/2020.

https://www.rikosseuraamus.fi/material/collections/20201019102643/7LDL7zoyH/Naisvankiselvitys_-_Selvitys_naisvankien_olosuhteista%2C_toiminnoista_web.pdf

¹⁸ Niki A. Miller, Lisa M. Najavits. Creating trauma-informed correctional care: a balance of goals and environment. European Journal of Psychotraumatology 2012.

<https://doi.org/10.3402/ejpt.v3i0.17246>

¹⁹ Sukupuolen korjausprosessin läpikäyneen ja korjausprosessissa olevan henkilön sijoittaminen. Rikosseuraamuslaitos, ohje dnro 8/004/2018.

https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/saannokset/maarayksetjaohjeet/sukupuolenkorjausprosessinlapikayneenja_korjausprosessissaolevanhenkilonsijoittaminenrikosseuraamuslaitoksessa80042018.html

Lakiehdotuksen voimaan tultua rikosseuraamuslaitoksen olisi välttämätöntä laatia uudet ohjeistukset. Niiden laatiminen olisi erittäin monimutkaista.

Lakiehdotuksessa vankeuslain muuttamisesta 5. luku 1 § sekä lakiehdotuksessa tutkintavankeuslain muuttamisesta 3. luku 1 § mukaan "vanki tai tutkintavanki, jonka sukupuoli on vahvistettu toiseksi, sijoitetaan hänen vahvistetun sukupuolensa mukaiseen asunto-osastoon. Tästä voidaan kuitenkin poiketa, jos se on välttämätöntä tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi."

Jotta transsukupuoliset voidaan huomioida omana erityisryhmänään vankeinhoidossa, tulee voida määritellä, kuka on transsukupuolinen. Kaikilla biologisesti miespuolisilla olisi lain voimaan tultua yhtäläinen mahdollisuus muuttaa juridinen sukupuolimerkintänsä ja vaatia pääsyä naisvankilaan vahvistetun sukupuolen perusteella motiiveista riippumatta. Koska laissa ei ole määritelty päteviä tai epäpäteviä syitä juridisen sukupuolen vaihtamiseksi, sen muuttaminen olisi mahdollista myös muille kuin transsukupuolisille. Olisi erittäin vaikeaa, ellei mahdotonta, näyttää toteen, että juridisen sukupuolen muuttamisen perusteena käytetty henkilön sisäinen kokemus ei olisi se, mitä hän kertoo sen olevan. Vanki, joka ei ole transsukupuolinen vaan olisi vaihtanut juridisen sukupuolensa vilpillisin tarkoituksin, voisi vedota siihen, että häntä syrjitään sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun vuoksi²⁰.

Väärinkäytöksistä on viitteitä maissa, joissa sukupuolensa on voinut ilmoittaa oman kokemukseensa perustuen. Esimerkiksi Skotlannissa on uutisoitu siitä, että puolet rikoksista tuomituista transsukupuolisista oli vaihtanut sukupuolimerkintänsä vasta tuomion jälkeen.²¹ Ei ole realistista olettaa, että Suomessa osa miesvangeista ei hyväksikäyttäisi sukupuolimerkinnän vaihtamisen mahdollisuutta päästäkseen naisvankilaan vilpillisin perustein. Väärinkäytökset voisivat myös vaikeuttaa transsukupuolisten tilannetta, jos sukupuolimerkintänsä muuttaneiden vankien motiiveja alettaisiin epäillä.

Jos miesvangit, jotka eivät ole transsukupuolisia, vaihtaisivat juridisen sukupuolensa hyötymistarkoituksessa, osa heistä voitaisiin sulkea pois naisvankiloista 5. luvun 1 §:n ja 3. luvun 1 §:n perusteella. Voisi kuitenkin olla vaikeaa perustella, miten esimerkiksi talousrikoksista tuomitun biologisen miehen jääminen miesten vankilaan olisi "välttämätöntä tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi", vaikka päätösvaltaa käyttävä viranomainen epäilisiikin henkilön motiiveja.

Toisaalta myöskään juridisen sukupuolensa vaihtanutta transsukupuolista ei voitaisi objektiivisesti erottaa sellaisesta henkilöstä, joka on vaihtanut juridisen sukupuolensa, mutta ei ole transsukupuolinen. Lakimuutoksella, jolla pyritään parantamaan sukupuolivähemmistöjen asemaa,

²⁰ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

²¹ Half of Scottish prisoners changed gender after convictions. The Times 5.10.2022. <https://www.thetimes.co.uk/article/half-of-scottish-trans-prisoners-changed-gender-after-convictions-pftqbbhg6> . Arkistoitu versio <https://archive.ph/wwUH4>

luotaisiin tosiasiallisesti tilanne, jossa erottelua transnaisten ja juridisen sukupuolensa hyötymistarkoituksessa vaihtaneiden miesten välillä ei olisi mahdollista tehdä luotettavasti.

Jos vankien sijoittelu perustuu heidän itse ilmoittamaansa sukupuoleen, eikä lain väärinkäyttäjää voida aukottomasti seuloa, naisvankilat muuttuvat sekavankiloiksi. Tämä loukkaa naisten oikeuksia. Se vie mahdollisuuden nais erityisiin palveluihin sekä naisten ja transnaisten erityistarpeiden huomioimiseen. Väkivaltaa kokeneet naiset kokisivat tilanteen todennäköisesti erittäin traumatisoivaksi. Naisvankilaan sijoitettujen, sukupuolidysforiadiagnoosin saaneiden transnaisten turvattomuuden kokemus todennäköisesti lisääntyisi merkittävästi, jos naisvankilaan pääsisivät biologiset miehet, jotka ovat vilpillisin tarkoituksin muuttaneet juridisen sukupuolensa. Tämä voitaisiin välttää edellyttämällä henkilötunnuksen muutoksen edellytyksenä edelleen diagnoosia transsukupuolisuudesta sukupuoli-identiteetin tutkimukseen erikoistuneesta yksiköstä.

Naisten rintama ry:n korjausehdotukset

Laki vankeuslain muuttamisesta 5. luku 1 § ja laki tutkintavankeuslain muuttamisesta 3. luku 1 §

“Vanki/Tutkintavanki, joka esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vahvistettavaan sukupuoleen ja jonka sukupuoli on vahvistettu toiseksi, sijoitetaan hänen vahvistetun sukupuolensa mukaiseen asunto-osastoon.”

Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta 9 §:n ja Laki vankeuslain muuttamisesta 9 §

Kun harkintavaltaa käytetään vankia sijoitettaessa, naisvankilassa pohdittaneen ennen kaikkea naisvankien etua. Lakiuudistuksen jälkeen juridinen nainen voisi olla nainen, sukupuolidysforiadiagnoosin saanut transnainen tai mies, joka on ainoastaan vaihtanut juridisen sukupuolensa. Viiteryhmän “naiset” etujen punnitseminen muodostuisi tällaisessa tilanteessa äärimmäisen monimutkaiseksi. Lakiehdotuksen sisältöä tulee selkiyttää näiden pykälien osalta.

Lopuksi

Tyttöjen ja naisten oikeudet sekä transsukupuolisten oikeudet voivat osittain olla yhteensovittamattomia, kuten urheilussa on todettu²². Monet kansainväliset urheiluliitot ovat päättäneet järjestää transurheilijoille omat sarjansa, jolla turvataan niin tyttö- ja naisurheilijoiden oikeudenmukainen kohtelu kuin heidän turvallisuutensa²³. Ratkaisu vapauttaa myös transnaiset pitkästä hoitojaksosta, jolloin heidän testosteroniarvojaan on keinotekoisesti pidetty alhaalla, jotta heidät hyväksyttäisiin naisten sarjoihin. Päätös on kaikin puolin järkevä, sillä kilpaurheilu on muutoinkin organisoitu biologisten ominaisuuksien mukaan, kuten ikä, paino, vammaisuus ja

²² Emma N. Hilton and Tommy R. Lundberg. Transgender women in the female category of sport: Perspectives on testosterone suppression and performance advantage. *Sports Medicine* 2021; 51(2): 199–214.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7846503/>

²³ Uintiin ja yleisurheiluun on suunnitteilla uusi luokka, koska transnaiset halutaan ulos naisten sarjoista
<https://yle.fi/urheilu/3-12501906>

kaikkia jakoja läpäisevänä sukupuoli. Tämä on yksi malli, jolla pyritään yhteensovittamaan eri ryhmien oikeuksia.

Suomi on edelleen Euroopan toiseksi väkivaltaisim maa naisille juuri miesten väkivaltaisuuden vuoksi²⁴, joten valtion tulisi pidättäytyä kaikista toimista, jotka lisäävät tyttöjen ja naisten kokemaa väkivallan uhkaa. Suomi on kuitenkin sitoutunut Kaikkinaisen syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen allekirjoittamisen myötä siihen, ettei valtio saa toimillaan heikentää naisten asemaa.²⁵

Hallituksen lakiesitys sukupuolen itsemäärittelystä rapauttaa monin tavoin yhteiskunnan eri toiminnoissa käytössä olevan sukupuolijaon, joiden säilyttäminen esimerkiksi turvallisuuden varmistamiseksi ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien edistämiseksi olisi edelleen tarpeellista. Jotta lakiesityksen tosiasialliset vaikutukset eivät muodostuisi sukupuolten tasa-arvoa ja eri ihmisryhmien välistä yhdenvertaisuutta heikentäväksi, olisi lakiesitykseen tehtävä kattava sukupuolivaikutusten arviointi, jonka avulla voidaan osoittaa syrjivät vaikutukset ja korjata lakiesitystä niiden osalta.

Naisten rintama ry:n puolesta puheenjohtaja Anne Ruusunen

Anne Ruusunen, ent. Kantoluoto, on VTM ja laillistettu sosiaalityöntekijä sekä sosionomi (AMK), joka on toiminut sosionomina 2004–2009, sosiaalityöntekijänä vuosina 2010–2017 ja sosiaalialan kehittämistehtävissä vuosina 2017–2022. Hän on työskennellyt koko työuransa erityisen haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten, lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

²⁴ Suomi on Euroopan unionin toiseksi väkivaltaisim maa naisille, mutta väkivalta kirjataan vain harvoin sairaalassa ylös <https://yle.fi/uutiset/3-11167864>

²⁵ Asetus kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja sen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1986/19860068>